

UPPSALA
UNIVERSITET

Rapport 2017vt02287

Institutionen för
pedagogik, didaktik och
utbildningsstudier
Självständigt arbete,
förskolläraryrket
15 hp

Bland sagopåsar och krumelurer-
en kvalitativ studie om hur förskollärare planerar, genomför
och dokumenterar högläsning i verksamheten.

Marie Jaktlund och Pia-Maria Ahlstrand

Handledare: Eva Bergqvist

Examinator: Pia-Maria Ivarsson

Abstract

Vårt syfte med denna undersökning var att med kvalitativa intervjuer få fram en bild av hur högläsningen kan se ut i förskolans verksamheter idag. Vårt fokus ligger på hur förskollärare kan planera, genomföra och dokumentera högläsning i sin verksamhet. Metoden vi använde var semi-strukturerade intervjuer. Resultatet visade att högläsning används med olika syften i förskolan. Två stigar kring högläsning samexisterar, den ena som har högläsningen som en aktivitet när barnen ska vila och lugnas. Den andra har ett pedagogiskt syfte från läroplanen för förskolan. Barnens interaktion under och efter högläsningen med andra barn och vuxna kopplas i studien till deras språkutveckling och lärande. Studien visar att högläsningen kunde vara spontan, planerad, eller kopplad till pågående projekt i barngruppen.

Nyckelord: Högläsning, förskola, språkutveckling, interaktion, lärande

Förord

Vi vill tacka vår handledare Eva för hennes raka kommentarer under denna resas gång. Vi tackar henne även för givande diskussioner som har gjort att arbetet gått stadigt framåt.

Vi har lärt oss mycket mer om ämnet än vi trodde från början och det kommer vara oss till gagn när vi snart ska ut på våra nya arbetsplatser. Tack också till våra informanter som låtit oss komma nära deras tankar och syn på högläsning.

Arbetsfördelning

I början av vårt arbete gjorde vi syfte och frågeställning gemensamt. Inledningen skrevs av Marie Jaktlund och Pia-Maria Ahlstrand skrev abstract. Vi sammanställde intervjuguiden tillsammans och genomförde sedan två intervjuer var för sig med forskollärare. Vi transkriberade enskilt våra intervjuer men vi lyssnade igenom varandras ljudupptagningar. Vi läste även igenom varandras transkriberade material. Pia-Maria har ansvarat för att hitta relevant forskning i vårt ämne. Hon skrev även om våra centrala begrepp och Marie tog sedan vid och plockade ut relevanta delar och skrev avsnittet tidigare forskning. Bakgrunden delade vi upp i två delar, Pia-Maria skrev om läroplanen och Marie om skolverket. Teoretiska utgångspunkter, metod, urval och etiska aspekter skrevs av Marie. Samtliga sammanfattningar och analyser av vårt insamlade material har vi samskrivit. Vi har tagit delat ansvar över referenslistan.

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställning.....	7
1.2 Centrala begrepp.....	8
2 Bakgrund	9
2.1 Läroplan för förskolan.....	9
2.2 Tidigare forskning.....	11
2.2.1 Forskning kring ett arbetssätt där man arbetade tematiskt med bland annat högläsning.....	12
2.2.2 Forskning kring hur ofta det läses för barnen i förskolan	14
2.2.3 Forskning om språkmiljöer och om hur barn ser på högläsning	14
2.2.4 Forskning om barns språkutveckling genom högläsning och dokumentation om detta	15
2.2.5 Sammanfattning.....	17
3 Teoretiska utgångspunkter för vårt arbete	17
4 Metod.....	18
4.1 Insamlingsmetod	19
4.2 Urval.....	21
4.3 Etiska aspekter	22
4.4 Metoddiskussion	23
5 Resultat	24
5.1 Intervjutema 1 Förberedelser	25
5.2 Intervjutema 2 Genomförande av högläsningen.....	26
5.3 Intervjutema 3 Lärande	28
5.4 Intervjutema 4 Dokumentation.....	29
6 Analys och diskussion.....	30
Bilaga 1 Intervjuguide.....	38
Bilaga 2 Informationsblad till informant.....	39
Bilaga 3 Medgivandeblankett	40
Referenser.....	41

1 Inledning

Att välja ämne till detta examensarbete var till viss del ett lätt val, det skulle handla om barnlitteratur och högläsning. Vårt gemensamma intresse för högläsningens effekter på förskolebarns språkutveckling hjälpte oss när vi skulle formulera våra forskningsfrågor. Vi har båda arbetat som vikarier på olika förskolor under vår studietid. Vi har även fått mycket erfarenheter av förskolans arbete under våra VFU-perioder. Något vi både märkte under dessa vistelser på förskolorna var att barnen gärna läste tillsammans med oss. De kom dagligen med böcker under armen oavsett ålder och ville sitta nära oss och lyssna på boken. Barnen ställde många frågor om bilderna och om orden vi läste. Vad som menades med vissa ord kunde vi prata länge om. Ibland kunde vi båda känna att vi kanske borde göra något annat egentligen. Att läsa böcker är nog inte det viktigaste man kan göra med barnen. Dessa tankar gjorde att vi ville veta mer om högläsning. Hur gör man rent praktiskt på förskolorna och vad har förskollärarna för syften med sin högläsning? Vi vet från vår utbildning och andras forskning att läsning är bra för språkutvecklingen hos barn. Vi ville därför titta närmare på det så vi har mer på fötterna när vi sedan ska arbeta som förskollärare. Vi båda älskar att läsa högt för barnen med mimik, gester, rösten och rekvisita. Ju mer vi vet om att planera, genomföra och dokumentera högläsningen desto större möjligheter har vi att göra den så intressant och utvecklande som möjligt för barnen.

1.1 Syfte och frågeställning

Syfte:

Vårt syfte är att undersöka några förskollärares inställning till och användning av högläsning i förskolan. Detta gör vi för att få fördjupade kunskaper i hur man kan arbeta språkfrämjande i verksamheten.

Frågeställning:

Hur planerar förskollärare högläsningen?

Hur genomför förskollärarna högläsningen?

Hur dokumenterar förskollärare högläsningen?

1.2 Centrala begrepp

Proximal utvecklingszon:

Lev Vygotsky är upphovsman till den proximala utvecklingszonen som beskriver en process i vilken lärandet sker med hjälp av någon med mer kunskap inom ett område. Barnets kunskap kan idag vara begränsat inom området medan imorgon kan hen ha utvecklat sitt lärande och därmed tillgodogjort sig denna kunskap med hjälp av en medhjälpare. Gapet mellan dessa två stadier är den proximala utvecklingszonen (Vygotsky, 1934, s.209-210).

Literacy och emergent literacy:

Begreppet literacy handlar om barns läsning och skrivning. Nu har begreppet blivit bredare och innefattar den sociala verklighet individen lever sitt liv i. Att se på literacy ur ett snävt perspektiv begränsar vår förståelse för barns läs och skrivutveckling. Multimodala texter, det vill säga bild och text som blandats innefattas också i begreppet literacy (Fast, 2008, s.39 & 41). Emergent literacy är en del i begreppet literacy och beskriver hur barns bekantskap med läsning och skrivning börjar. Att barnen till exempelvis vet hur man ska hålla en bok och vilket håll berättelsen börjar ifrån (Fast, 2008, s.38).

Scaffolding:

Scaffolding är den praktiska åtgärd som vanligtvis görs av en vuxen genom att med olika stöttande hjälpmedel hjälpa barnet som håller på att lära sig något för att barnet ska gå vidare till att kunna utföra uppgiften på egen hand. När barnet kan göra det på egen hand tar den vuxna bort de olika stöttande hjälpmedel denne har använt sig av, då de inte längre behövs. Stöttningen kan vara att den vuxne visar rent praktiskt hur man exempelvis borstar tänderna eller ett stöttande ord i för barnet en okänd situation (Smitd, 2009, s.121).

2 Bakgrund

2.1 Läroplan för förskolan

I förskolans läroplan står det att förskolan ska delge barn ett bredare språkbruk och uppmuntra till vidare utveckling i språket genom olika aktiviteter och material som är språkstimulerande. Förskolan ska erbjuda material som ska vara språkutvecklande för barnen. I läroplanen står det att språk och lärande hänger ihop och att lärandet i förskolan ska vara ett lustfyllt lärande. Vidare går det att läsa att barnen ska få möjlighet att delges nya begrepp och få en chans till ett nyanserat ordförråd. Barnen ska få möjligheter att utveckla ett nyanserat talspråk samt kunna reflektera och uttrycka sin egen uppfattning om olika fenomen. Språk och lärande beskrivs i förskolans läroplan som en gemensam plattform, de båda hänger samman och påverkar varandra i barnens utveckling. Det ska läggas stor vikt vid att barnen stimuleras i sin språkutveckling och att barnen ska uppmuntras i sin nyfikenhet och intresse för den språkliga världen som omger dem (Lpfö98, 2016, s.10).

“Förskolan ska sträva efter att varje barn...

- tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld,*
- utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv,*
- utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra,*
- utvecklar intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa.” (Lpfö98, 2016, s.10)*

Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. Lärandet kan ske mellan barn och barn och även barn och vuxna. I ett samspel kan barnen finna ny kunskap och få den hjälp de behöver för att känna sig trygga i sig själva (Lpfö98, 2016, s.10).

På skolverkets hemsida står att läsa den 8/4 2017 att barnens dagliga språkanvändning tillsammans med personal i förskolan är grundläggande. Personalens attityd till läsning och skrivning samt deras sätt att prata påverkar barnen. Fördjupade samtal med enskilda barn och i grupp är viktigt. All den literacy barnen kommer i kontakt med är av betydelse. Barns läsförmåga är ofta utvecklad innan skolstarten. Det är inte endast böcker utan TV, leksakskataloger, spel och mer som ger barnen värdefulla erfarenheter i deras språk och skrivutveckling. Barnen har genom populärkulturen en språklig gemenskap. Förskolan har visat sig vara dålig att använda sig av barnens tidigare erfarenheter. En orsak är att personalen inte ser TV och spel som värdefulla erfarenheter. Läsning och skrivning förknippas främst med böcker. Dock säger läroplanen för förskolan att film, teater och skönlitteratur är jämställda.

Forskare har intresserat sig för hur förskolepersonalen använder sig av böcker i arbetet med barnen. Det har då visat sig att läsningarna ofta används när det var övergångar mellan aktiviteter, som en tidsutfyllnad. Eller när föräldrarna förväntades komma snart och hämta barnen. Man kunde se att läsning ibland även genomfördes som en disciplinåtgärd när barnen behövde lugnas eller samlas. Läsningen sågs även förekomma efter måltiderna när barnen var trötta. Det innebär en degradering och kvalitetssänkning av läsningens positiva effekter (Skolverkets hemsida 8/4 2017).

Sammanfattning

I läroplan för förskolan står att läsa om att barns språkutveckling ska stimuleras i förskolan. De ska få leka med ord och få chansen att utveckla ett brett ordförråd. Identitetsutvecklingen hos människan hör ihop med att kunna kommunicera med andra. Skolverket lyfter att barnen blir påverkade av förskolepersonalens attityder till läsning och deras sätt att tala. Detta sammantaget visar att förskollärare har ett ansvar vad gäller sitt eget agerande kring barnen. Förskollärare har även en viktig uppgift i att erbjuda barnen många möten med olika typer av literacy.

2.2 Tidigare forskning

Människan föds in i en värld där språket finns närvarande på ett eller annat sätt. Vi gör våra erfarenheter genom språket och språket definierar oss som människor. Utan en vuxen närvarande skulle det vara svårt för barnet att lära sig cykla, borsta tänderna och använda teknik. Det är samma sak med språket. Barnet behöver en vägledare mot språklig utveckling. De sociala sidorna av språkutvecklingen är av största vikt. Lärandet är socialt betingat, det vill säga att barn lär i samspel med andra. Genom språket kan vi tyda var individen står i utvecklingen av sitt tänkande. De vuxna finns bredvid barnet och kan ge språkliga stöttor. Stöttningen ska vara tillfällig och byggas om då utveckling hos barnet skett (Sandvik & Spurkland, 2009, s. 38-39).

Miljön är en faktor som påverkar den muntliga språkutvecklingen och litteracitetsutvecklingen. Det finns kopplingar mellan föräldrars sagoboksläsande och barnens ordförråd i förskoleåldern. Det ligger att ansvar på förskolans personal att socialisera barnen till att bli läsande och skrivande individer. Att det finns ett rikt och varierat språk i förskolan, tillgång till böcker och att barnen blir lyssnade till har betydelse för deras identitetsutveckling. Om barnen får allt detta visar forskning att barnet får ett rikare ordförråd och senare blir bättre läsare. Deras självförtroende till sin egen förmåga att skriva får även den positiv påverkan (Damber & Nilsson, 2015, s. 16-17).

Barns literacyutveckling startar dagen de föds. Mem Fox, australiensisk barnboksförfattare, har arbetat med barns läs- och skrivutveckling under många år och även gett ut flera fackböcker i ämnet. Hon menar att om man läser högt tidigt för barnet utvecklas även deras talförmåga. Samtal med barn innan de fyller tre år ska vara roliga, meningsfulla och djupa. Vidare skriver hon att vid en högläsningssituation får man många tillfällen till att ha sådana samtal. Bilderna i boken, orden och värderingar i berättelsen ger uppslag till mängder av samtal. Barnen utvecklar förmågan att koncentrera sig under längre perioder och får höra nya formuleringar samt nyanser i språket (2001, s.20-23). Dessa samtal ger barnen goda förutsättningar att utveckla ett nyanserat talspråk och bygga sitt ordförråd större. Detta

menar läroplanen för förskolan att vi som förskollärare ska sträva mot att ge varje enskilt barn (Lpfö 98/2016, s.10).

Damber & Nilsson lyfter fram att vi i dagens samhälle omges av New literacies i pluralform. Med det menas att all kommunikation via exempelvis sms och sociala medier också inkluderas i literacy-begreppet (2015, s.15). Högläsning är en del av den literacy barnen omges av. Heimer beskriver en del av socialiseringsprocessen genom högläsning på så sätt att barnet får se världen genom en annan människas ögon. Det ger dem möjligheter att se andras perspektiv och det i sin tur kan stärka barnets egen identitet. Det bidrar även till att kunna känna empati för andra och förståelsen för att vi alla är olika (2016, s.16-17). Ett vanligt förekommande samspel mellan vuxen och litet barn vid högläsning är att man först ser att den vuxne får barnets uppmärksamhet, sedan ställer den vuxne en fråga om något i boken och väntar på det lilla barnets svar. Om barnet inte svarar, svarar högläsaren själv eller återkopplar på barnets svar. Det är en typ av scaffolding, kan även kallas kommunikativa stöttor (Dominkovic,Eriksson,Fellenius, 2006, s.23).

Ett sätt att arbeta med högläsning där fokus inte endast ligger på språkutveckling, är då den används som ett verktyg i ett pågående tema på förskolan. I en studie av Damber & Nilsson framkom att tematiskt arbete med högläsning var sparsam på de observerade förskolorna. Högläsningen ägde framförallt rum en gång om dagen och som en så kallas läsvila. Uppföljande samtal om högläsningen förekom endast vid 27 % av tillfällena. Det dominerande syftet var att uppnå ett lugn i barngruppen vid vilan (Damber & Nilsson, 2015, s.18-19).

2.2.1 Forskning kring ett arbetssätt där man arbetade tematiskt med bland annat högläsning

I en studie av Ulla Damber och Jan Nilsson (2015) valdes en förskola ut på grund av sitt tematiska arbetssätt. Där fanns 21 barn i åldrarna 3-5 år. Förskollärarna hade märkt att klimatet i barngruppen inte var så bra som de önskade. Några barn i gruppen kände ett utanförskap. Förskollärarna valde då att arbeta med en bok skriven av Max Velthuijs med titeln *Grodan och främlingen*. En av karaktärerna i boken blir fördomsfullt bemött innan alla

upptäcker alla likas värde. Temat hade startat och var i full gång då forskarna kom till förskolan.

Forskarna använde sig av semi-strukturerade intervjuer med förskolechef, förskollärare, enhetschef och barnbibliotikarie. De utförde även högt strukturerade observationer under litteraturläsningen. Pedagogerna fick göra dagboksanteckningar och allt detta insamlade material användes vid analyserna. Temat Grodan och främlingen med högläsning och andra skapande aktiviteter ägde rum två gånger i veckan på förskolan. De ritade bilder med intryck de fått från sagan som utgångspunkt. De skrev brev till karaktärerna och spontana lekar kring temat uppkom. När forskarna tittade på den totala högläsningens mängd kunde de se fyra teman som ägde rum på förskolan kring läsning. Den första delen var den tematiska läsningen. Läsningen var även den återkommande och innehöll högläsning. Spontan läsning uppkom också samt det fjärde temat som var barnens egna spontana (lek-)läsning. Utöver dessa fyra ägde det även rum språklekar på exempelvis samlingarna på förmiddagen. Dialog uppkom sparsamt vid högläsningen på vilan. Det övergripande syftet med läsningen då var att skapa lugn i barngruppen.

Forskarnas slutsats om varför barnens spontana läsaktiviteter ägde rum dagligen på förskolan var dels att böckerna var tillgängliga för barnen, och dels att böckerna byttes ut regelbundet. Forskarna lyfter fram att läsningen då de som lyssnar är passiva är en djupt rotad aktivitet i den svenska förskolekulturen. Lugn och ro eftersträvas på läsningen medan de spontana lässituationerna barnen skapar själva har en annan funktion.

Damber och Nilsson menar vidare att det finns två stigar kring högläsning i förskolan. Den ena är den förskolekultur där högläsningen sker på vilan och barnen förväntas vara passiva mottagare. Dialogen mellan pedagog och barn uteblir. Den andra stigen är den med ett pedagogiskt uppdrag. Högläsningen är där läroplansstyrd och har ett syfte. Dessa två stigar samexisterar på förskolorna. Forskarna skriver även om skriftspråksaktiviteter i denna forskning (2015, s.19-25).

2.2.2 Forskning kring hur ofta det läses för barnen i förskolan

Ann-Katrin Svensson (2009) har i sin studie gjort en enkätundersökning där blivande lärare samt förskollärare får svara på en enkät efter sina VFU perioder där de har fokuserat på högläsningen. Undersökningen innefattar svenska förskolor och förskoleklasser. Syftet med undersökningen i studien var att se hur ofta barnen fick böcker lästa för sig samt huruvida de blev uppdelade i olika grupper under läsningen eller om alla var samlade. Studenterna skulle notera då en långtidsvikarie eller fast personal läste för barnen. Det kan ha förekommit mer läsning under studiens gång av VFU-studenter eller vikarier som endast var där kort tid. Detta togs inte med då dessa inte skulle påverka resultatet.

Undersökningen visar att 15 % (34st) av studenterna upplevde att högläsning ägde rum dagligen på deras VFU-platser. Det var vanligare att man läste för mindre grupper. Ungefär en tredjedel av studenterna erfor det.

Svensson (2009) diskuterar att många barn är på förskolan en stor del av sin vakna tid. Att de inte får erfara mer läsning än rapporten visar betyder att det finns brister i hur förskolor prioriterar högläsningen. Förskollärare har en roll i barns språkliga utveckling. Ett sätt att arbeta språkutvecklande är genom att läsa högt för barnen. Som rapporten visar får studenter långt ifrån alltid erfara högläsning under sina VFU-perioder. Detta kan i sin tur leda till att inte heller de läser högt för barnen när de är färdiga förskollärare.

2.2.3 Forskning om språkmiljöer och om hur barn ser på högläsning

I en senare undersökning av Ann-Katrin Svensson (2011) vill hon se om man kan utveckla samarbetet mellan förskolor och bibliotek genom projektarbetet "Att läsa och berätta - gör förskolan rolig och lärorik". Fokus ligger även på att öka medvetenheten om språkmiljöer och läsning i förskolan. Det är ett projekt som pågick under två år. Ett mål med projektet var att stärka barnens positiva bild av att läsa böcker. Projektet skulle även stimulera språket och kulturen både för barn med svenska som modersmål och för de med svenska som andraspråk.

Svensson (2011) menar på att det finns en stor mängd artefakter som förskollärare kan använda sig av i skriftspråkliga sammanhang. Det ger dem möjligheter att arrangera en

mångfacetterad textmiljö. Nedan följer delar av resultatet med barnintervjuer kring högläsning. Projektet hade bland flera frågeställningar en som löd: - Hur upplever barnen högläsningen på förskolan? 116 barn intervjuades och deras svar kring hur de upplever högläsningen är sammanfattat här.

85 barn (73 %) sa att de tyckte om högläsningen på förskolan. 21 barn svarade inte eller svarade på så sätt att svaren inte gick att avläsa som det ena eller andra. Det var fyra tillfrågade barn som svarade att de inte ville lyssna på högläsningen i förskolan. När barnen fick frågan om när de brukar högläsa (en liknande fråga som förskollärarna fick) svarade den största andelen att det var efter maten (30st). När barnen tycker bäst om att lyssna på högläsning fick svaren "efter maten" och "vid läggdags" 25 respektive 23 barns röster. 6 barn svarade att de alltid vill lyssna på sagor och två barn svarade att de aldrig vill lyssna på sagor. 38 barn kunde inte svara på frågan på så sätt att svaren gick att kategoriseras. 91 barn ansåg att de fick lyssna på de sagor de ville, 8 stycken svarade nej på den frågan och 17 barn svarade inte. Nästan 40 % av de tillfrågade barnen ansåg att de samtalade om böckerna efteråt. I resultatet från frågorna om hur barnen upplever högläsning hemma, visar det upplevelsen att man läser mer för dem hemma än på förskolan (Svensson, 2011).

Svensson, (2011) skriver att 60 förskollärare intervjuades och 40 av dem sa att de använde sig av flanosagor. Några förskolor svarade att de inte använde flanosagor men att de istället satsat på dockor, bildkort och datorer. På 21 förskolor fanns det flanosagor som var tillgängliga för barnen att använda. Sagopåsar och sagolådor som innehåller rekvisita till speciella sagor verkar vara relativt vanliga artefakter i barnens språkmiljö på tillfrågade förskolor i detta projekt.

2.2.4 Forskning om barns språkutveckling genom högläsning och dokumentation om detta

Carina Fast menar att barnen lär sig hur språket är uppbyggt genom högläsning. I den situationen övar de sig i att lyssna. Då inte bara till vad berättelsen förmedlar utan även till ordens form, hur de låter. I verser och rim kan man känna rytmen i språket. Rim kan få barnen att öppna sina öron och rikta uppmärksamheten mot språket. Ljuden i rim gör att

barnen behöver rikta all sin fokus mot de enskilda ljuden. Något man kan göra är att göra en paus precis innan det sista ordet i rimmet och så får barnet fylla i det. Det är inte ovanligt att barnen tänker på ordens betydelse istället för hur de låter. Ett exempel på det är att de kan säga att katt rimmar på hund istället för på hatt (2015, s.48-49). Barn fascinerar av en text med rytm och i en förskola startade barnen snart en unison kör där de sa de sista orden på varje boksida (Sandvik & Spurkland, 2009, s. 118).

I Sandvik & Spurkland får man ta del av erfarenheterna från projektet Laer meg norsk for skolestart! Projektet kallas även Bjerkeprojektet efter stadsdelen där det gjordes i Norge. Syftet med projektet var att hålla fokus på barnens språkutveckling. Hela verksamheten skulle planeras och utvärderas utifrån en positivt inriktad dokumentation av de språkliga framstegen som barnen gjorde. Den pågick mellan åren 2001-2006 (2009, s.7).

Kartläggning av ett barns språkliga färdigheter bör göras med en positiv holistisk syn på barnet. Det vill säga med en helhetssyn på barnet. Barnet bör inte jämföras med andras språkliga nivå utan ska beskrivas utifrån de egna framstegen. Vissa saker är lättare att observera och bedöma än andra. I "språkmappen" som utvecklades i Bjerkeprojektet finns scheman att utgå från i formella observationer. Personal på förskolan kan även anteckna vad barnet sagt och gjort om de verkar vara värdefullt för att få syn på hans språkliga utveckling. Observationerna måste genomföras systematiskt för att fungera. Det kan exempelvis bestämmas att man observerar de första femton minuterna av lunchen. Eller så kan en dag i veckan väljas ut som observationsdag. I språkmappen finns frågor som förskolläraren svarar på kring enskilda barns språk. Fokus kan inte ligga på alla barn i barngruppen under samma tidsperiod utan barnen väljs ut under olika tidsintervall. Det är önskvärt att barnet själv är med och talar om sitt språk. Det kan vara svårt då detta kräver att barnet har utvecklat en metaspråklig kompetens. Att kunna se på sig själv och sitt språkbruk utifrån. Viktiga principer är att dokumentationen är kontinuerlig och att den växer fram i samspel med barnet det gäller. Avsikten med att dokumentera barnen är att göra personalen medveten om de framsteg barnen gör. Då kan de även komma fram till hur de kan arbeta med språkmiljön med framförallt barnlitteratur (Sandvik & Spurkland, 2009, s. 146 & 147).

2.2.5 Sammanfattning

Forskningen visar att det finns kunskap bland förskolepersonal att högläsning har positiva effekter för barns språkutveckling. Den visar även att den kunskapen inte nödvändigtvis gör att högläsning har en stor plats på förskolorna. En av rapporterna visar att trots att förskollärarna har ett ansvar för barnens språkutveckling, tas litteraturläsningens positiva effekter inte tillvara. All forskning vi tagit upp påtalar högläsningens positiva effekter på barns språkliga utveckling där även att rim och ramsor speciellt kan öppna barnens öron då rytmen lockar till fokus.

Att dokumentera barns språkliga utveckling tas upp i forskning från Norge där en språkmapp arbetats fram. I den finns scheman att följa för att fånga upp vart varje barn befinner sig språkligt. Samma forskning menar att barn inte ska bedömas i jämförelser med andra barn. Varje barn ska observeras enskilt och det är den enskilda individens framsteg som ska dokumenteras. När de vuxna kring barnet ser vad i språkmiljön som har positiva effekter kan de ta avstamp i det och jobba vidare. I forskningen går att utläsa barns syn på när högläsningen äger rum. Störst andel av intervjuade barn svarade - Efter maten! Samma undersökning visar även att de flesta barnen i intervjuerna anser att det sker mer högläsning i hemmen än på förskolan.

Ingen forskning vi tagit del av tar upp om högläsningen dokumenteras på något sätt annat än i det norska projektets språkmappar. De sagopåsar och flanosagor som finns tillgängliga för barnen på vissa förskolor kan ses som en typ av dokumentation. Den dokumentationen är levande då den finns tillgänglig för barnen och kan ses som en medierande språklig artefakt. Barnen berättar sagorna för varandra i ett språkligt samspel.

3 Teoretiska utgångspunkter för vårt arbete

Vi har utgått från den socialkonstruktionistiska teorin i vårt arbete. Den socialkonstruktionistiska synen på hur kunskap skapas menar att människor lär sig i samspel med andra. Språket har en central roll i hur människor utvecklar sitt tänkande. Skriften och språket står i centrum under högläsning (Dominković, Eriksson, Fellenius, 2006, s. 8).

Reichenberg, (2008) lyfter att elever ska få möjlighet att samtala om det de läst. Och då inte bara om skönlitterära texter utan även faktatexter. Samtalet har en nyckelroll i kunskapandet och språket (s.67). Vygotskij hade tankar om hur barns fantasi får input och kan växa. Fantasin byggs upp av material som finns i den omgivande verkligheten (1995, s.19).

“Fantasins skapande aktivitet är direkt avhängig av rikedom och mångfalden i människans tidigare erfarenheter, eftersom dessa erfarenheter utgör det material som fantasikonstruktionen byggs av. Ju rikare en människas erfarenheter är, desto mer material förfogar hennes fantasi över” (Vygotskij, 1995, s.19).

Vi kopplar Vygotskijs citat ovan till att högläsning berikar barns fantasi. Och att vi i samspelet kan ge dem stoff till sin fantasi genom högläsningen och språket. Reichenberg refererar även hon till Vygotskijs tankar om den proximala utvecklingszonen. Samarbetet med jämnåriga där idéer diskuteras, eller med en kunnigare vuxen, gör att personen kommer lite längre i sin utveckling. Stöttningen kan vara både ett samtal om hur något genomförs. Eller att bli visad rent praktiskt i handling av en annan i ämnet mer kunnig person. Med detta synsätt på hur kunskap växer ses kunskaper och färdigheter inte som något man har eller inte har. Utan det ses som något relativt som genom interaktion med andra kan utvecklas. Om ett barn inte får aktivt stöd kommer lärandet inte utvecklas så positivt som är möjligt som vid samspel med andra (2008, s. 67).

4 Metod

Under denna rubrik presenterar vi vilka metoder vi använt för att kunna genomföra vårt arbete. Detta gör vi med flera underrubriker med beskrivningar av varje metod. Vi startar med att skriva om vår insamlingsmetod, hur vi gick tillväga för att samla in vårt material. Sedan följer information om semistrukturerade intervjuer som är den form av intervju vi använt oss av. Under urval beskriver vi hur vi valt ut våra informanter. Under analysmetod beskriver vi hur vi gått tillväga då vi analyserat vårt material. Sedan följer etiska ställningstaganden, där vi beskriver hur vi ställt oss till etiska aspekter under arbetets gång. Avslutningsvis skriver vi en metoddiskussion där vi tar upp vår studies tillförlitlighet.

Begreppsförklaring

Kvale & Brinkmann använder begreppet “ kvalitativ forskningsintervju” som vissa menar är samma sak som ostrukturerad intervju. Då vi valt semistrukturerade intervjuer som Kvale & Brinkmann menar täcker många olika exempel på intervjuer, använder vi begreppet kvalitativ forskningsintervju och semistrukturerad intervju synonymt (2014, s.47). En semistrukturerad intervju är en kvalitativ insamlingsmetod. Begreppet samtalsintervjuundersökning används på samma typ av intervju i Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2012, s.229).

4.1 Insamlingsmetod

Till vår studie använde vi oss av en kvalitativ insamlingsmetod.

I uppstartningsfasen av detta arbete började vi med att titta på exempeluppsatser dels på Uppsala universitets studentportal och dels på uppsats.se. Vi gjorde det för att få en klarare bild av hur arbetet förväntades läggas upp och genomföras. Vi sökte även på swepub och fann där vetenskapliga artiklar i och runt ämnet högläsning. Litteratur fann vi på Blåsenhusbiblioteket, Carolina Rediviva och Märsta biblioteket. All litteratur vi läst har vi inte använt som referens i arbetet utan haft som underlag för att få en större förståelse kring ämnet. Utifrån den litteratur vi läst utformade vi våra intervjuteman. För att kunna gå djupare in i intervjuerna med följdfrågor valde vi att göra en intervjuguide. Den gav oss en riktning när intervjuerna genomfördes samtidigt som den gav oss möjlighet att möta upp informanternas svar med följdfrågor. Intervjufrågorna i vår undersökning lades in i teman redan i intervjuguiden för att vara tydligt strukturerade. Sedan kunde vi koppla svaren till våra forskningsfrågor på ett övergripligt sätt. Temat lärande är inte med som en del av våra forskningsfrågor. Vi tog med detta tema på grund av att det är en så stor del av förskolans uppdrag. Våra tre forskningsfrågor är praktiskt betonade och går att mäta. Temat lärande tog vi med som ett paraplybegrepp som går in i de andra temana.

Bryman skriver att semistrukturerade intervjuer innehåller frågor som är mer allmänt formulerade och att ordningsföljden på hur frågorna ställs kan variera. Intervjuaren har även en mer fri inställning till att ställa följdfrågor än i strukturerade intervjuer (2008, s 206).

Vi ville undersöka förskolläraernas syn och arbetssätt kring högläsning på förskolor.

Semistrukturerade intervjuer kändes som den bästa vägen att nå dit då den gav oss möjlighet att känna in varje informant och låta hens perspektiv och erfarenheter komma fram på bästa sätt. Vi skrev en intervjuguide som var vår utgångspunkt i intervjuerna, se bilaga 1. Vi lade ibland till någon fråga och vid några tillfällen hoppades en fråga över. Informantens svar fick styra åt vilket håll intervjun gick. Intervjuerna spelades in av Pia-Maria på en mobiltelefon och av Marie på en Ipad. Vi gjorde två intervjuer var som vi delgav varandra. Sedan transkriberade vi dem innan informanternas svar sammanställdes och analyserades. Vi sammanställde svaren från våra informanter i teman. Genom att vi använde oss av en intervjuguide under våra semistrukturerade intervjuer kom informanternas svar fram på olika frågor under intervjugång. Från våra transkriberade intervjuer kunde vi tydligt se teman i svaren och valde därför att redovisa vårt resultat under temana förberedelser, genomförande, lärande och dokumentation. Temat lärande är inte en del av våra forskningsfrågor utan är med som ett övergripande ämne som genomsyrar övriga teman.

Vi genomförde vår undersökning med semistrukturerade intervjuer med fyra förskollärare på tre olika förskolor. Det finns fördelar och nackdelar med denna typ av intervjumetod. En fördel är att den ger intervjuaren en möjlighet till att vara flexibel under intervjugång. Bell skriver att en skicklig intervjuare kan följa upp svar, ställa följdfrågor och gå in på känslor. Detta är inte möjligt vid en enkätundersökning där svaren får tas som de är. En nackdel är att intervjuer tar mycket tid och under ett kortare projekt där tiden inte är lång finns inte tiden till så många intervjuer. Detta gör att det finns risk för en skevhet i den färdiga analysen av det insamlade materialet (2005, s.158). För att undvika att tolka informanternas svar med en subjektiv syn lyssnade vi på varandras ljudupptagningar för att sedan diskutera det som sades. På så sätt kunde vi analysera svaren på ett mer objektivt sätt. Bell lyfter fram att det alltid finns en risk att man får en skevhet ("bias") i sitt resultat. Detta till störst del på grund av vi alla är människor med känslor och tidigare erfarenheter. Vi är inga maskiner som svarar samma sak oberoende av hur vi mår just den dagen. Vidare kan intervjuarens egen inställning till ämnet påverka hur hen ställer frågorna och då även hur informanten svarar (2005, s.167).

Kvale & Brinkmann skriver att en kvalitativ forskningsintervju försöker få med både faktablanet och meningsblanet. Om intervjuaren tror sig få ett underförstått budskap av informanten, kan hen försöka sända tillbaka den till informanten och då kanske få en direkt

bekräftelse på om tolkningen var korrekt eller inte. I den kvalitativa intervjun uppmantras informanterna att ge så nyanserade svar som möjligt för att den kvalitativa mångfalden ska komma fram i det slutliga resultatet. En semistrukturerad intervju är indelad i teman. Den är inte stramt uppradad med standardiserade frågor. Intervjuns fokus är mot forskningsämnet med frågor som är öppna. Det ger informanten möjlighet att få fram de dimensioner som hen känner är av största vikt i ämnet(2014, s.47-48).

Det var en anledning till att vi valde att genomföra semistrukturerade intervjuer. Vi ville komma åt mångfalden av erfarenheter som finns hos förskollärare.

4.2 Urval

Vi bestämde i samråd med vår handledare att genomföra fyra stycken semistrukturerade intervjuer. Vi valde våra informanter genom ett målinriktat urval. Det innebär som Bryman skriver att forskaren som gör undersökningen inte har som syfte att välja deltagare helt slumpmässigt. Målet med att välja deltagarna målstyrt är att hitta de som för studien kan ge relevant information till de forskningsfrågor som ställs av forskaren (2008, s.392).

Vår första planering kring detta var att vi båda skulle genomföra samtliga intervjuer tillsammans. Men vid vidare diskussion bestämdes att vi skulle genomföra två intervjuer var på egen hand. Och sedan lyssna på varandras ljudupptagningar från intervjuerna för att kunna ge en så objektiv syn på svaren som möjligt. Två av informanterna arbetar på en förskola där en av oss gjort en av sina VFU-er. En av dem arbetar på en förskola där en släkting till oss arbetar men ingen av oss har varit eller arbetat där. En arbetar på en förskola där en av oss fått anställning efter examen. Bryman (2008) skriver om ett sätt att välja informanter. När man väljer intervjupersoner som har tid då intervjuaren har tid, platsen för intervjun är lättillgänglig och informanterna är positiva till att intervjuas kallar han det för ett bekvämlighetsurval (s.194). Valet av våra informanter stämde överens med detta urval. Vår undersökning är av kvalitativ art och vi har försökt att välja informanter som är olika i sin personlighet för att försöka nå en bredd i uppfattningarna kring våra intervjufrågor.

4.3 Etiska aspekter

Det humanistiska samhällsvetenskapliga forskningsrådet antog 1990 ett antal forskningsetiska principer. Dessa har vi tagit fasta på i vårt arbete. Nedan följer de fyra forskningsetiska principerna, vad de innebär samt hur vi följt dessa innan och under vårt arbete.

Det första kravet är informationskravet, det innebär att forskaren ska ge uppgiftslämnare och undersökningsdeltagare information om deras roll och villkor som gäller för deras deltagande. Det man informerar om ska innehålla allt som kan tänkas påverka deras vilja att delta i projektet. Vi har före vi genomfört intervjuerna skickat ut samtyckesbrev till de vi velat intervjua. I de brevet har vi kort berättat om vilka vi är och syftet med vårt arbete. Vi skrev även var vårt arbete senare kommer att finnas för nedladdning. Se bilaga 2.

Nästa krav är samtyckeskravet som innebär att forskaren ska inhämta deltagarnas samtycke till att delta i undersökningen. Om de som ska medverka är minderåriga ska vårdnadshavaren också lämna sitt samtycke för att undersökningen ska gå att genomföra. I vår undersökning var inte detta nödvändigt då vi endast fokuserade på förskolläraernas syn och erfarenheter på och om högläsning i förskolan. I vårt informationsbrev till våra informanter finns en sida för underskrift för samtycke. Den delen behöll vi och informanten behöll brevet i sin helhet. Se bilaga 3.

Det tredje kravet är Konfidentialitetskravet som innebär att de som deltar i en undersökning ska få ha sina personuppgifter förvarade så att inga obehöriga kan ta del av dem. Vi samlade inte in några personuppgifter annat än namn och dessa skrivs inte fram i vårt arbete. Vi använder där fingerade namn på alla deltagare.

Det fjärde kravet är nyttjandekravet som innebär att de uppgifter som samlats in om enskilda personer endast får användas i forskningssyfte. Man får alltså inte låna ut sitt insamlade material för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften. I informationen till våra informanter berättade vi att vi kommer spela in intervjuerna men att de efter att vårt arbete är godkänt, kommer att raderas.

Det finns även rekommendationer och en av dessa är att forskare vid lämpligt tillfälle bör fråga de som deltar i undersökningen om de vill ta del av det färdiga resultatet. Vi har informerat våra deltagare om vart vårt färdiga arbete kommer att finnas på internet för nedladdning.

4.4 Metoddiskussion

Vår metod att genomföra vår undersökning har varit semistrukturerade intervjuer med fyra förskollärare. De arbetar i två olika kommuner på tre olika förskolor. Detta gör att vår studie inte är lika generaliseringsbar som studier där fler förskollärare intervjuats. Kvale & Brinkmann menar att den kvalitativa intervjun uppmuntrar informanterna att ge så nyanserade svar som möjligt för att den kvalitativa mångfalden ska komma fram i det slutliga resultatet (2014, s.47-48). Genom att vi gjorde en kvalitativ undersökning med intervjuer där vi delat in frågor och svar i olika teman, kunde vi se både mångfalden i hur förskollärarna tänkte och arbetade men även se mönster och likheter i deras arbetssätt.

Vad gäller validiteten i vårt arbete anser vi att vi har undersökt och fått svar på våra forskningsfrågor. Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud beskriver problem som kan påverka validiteten i en undersökning. Frågorna formuleras teoretiskt och svaren ges på den operationella nivån. Här menar de att det kan bli problem då dessa två ska föras ihop (2012, s. 57). Då vi har erfarenhet av att arbeta på olika förskolor kände vi igen mycket av det våra informanter beskrev. Detta gör att vi tror att svaren vi fått av våra informanter besvarar det som var menat att undersöka.

Våra intervjuer spelades in på en Iphone och en Ipad. En av oss använde en ljudinspelningsapp som heter "inspelare" och hämtades i appstore. Våra ljudupptagningar var av bra kvalitet och det går lätt att höra vad som sades. Vi transkriberade ord för ord vad som sades och lyssnade på varandras inspelningar för att få en mer rättvis bild av intervjuerna. Som Bell lyfter fram och vi tidigare tagit upp, finns det alltid en risk att man får en skevhet ("bias") i sitt resultat. Detta beror på att vi inte är några maskiner som säger och för oss på samma sätt varje dag. Vi är människor med känslor och raster av erfarenheter ligger över vår identitet. Vidare kan intervjuarens egen inställning till ämnet påverka hur hen ställer frågorna och då även hur informanten svarar (2005, s.167). Vi är medvetna om att svaren vi fått i våra

intervjuer inte med säkerhet speglar verkligheten. Det en människa säger behöver inte alltid betyda att det är så hen faktiskt gör. Vi har under pågående undersökning utgått från en socialkonstruktionistisk teori. I denna teori är språket centralt och menar på att individer lär iag i samspel med andra. Dominković, Eriksson, Fellenius (2006) menar att vid högläsning är tal, skrift och språk sammanlänkade (s. 8). Detta sätt att se på högläsning stämmer överens med den socialkonstruktionistiska teorin.

5 Resultat

Vårt syfte är att undersöka några förskollärares inställning till och användning av högläsning i förskolan. Detta gör vi för att få fördjupade kunskaper i hur man kan arbeta språkfrämjande i verksamheten. Våra forskningsfrågor är hur planerar, genomför och dokumenterar förskollärare högläsningen? Vi har delat in vårt resultat under olika teman. Dessa kunde vi tydligt se i vårt material från intervjuerna. Våra teman är förberedelser, genomförande, lärande och dokumentation. Temat lärandet är inte en del av våra forskningsfrågor utan finns med för att få en till dimension av hur förskollärarna arbetar med högläsning.

Nedan presenterar vi resultaten från våra intervjuer. Vi har använt fingerade namn på våra informanter. Vi kallar dem Kim, Idun, Alex och Sam. För tydlighetens skull har vi valt att gå igenom informanternas svar var för sig under varje tema.

Presentation av våra informanter:

Vi har intervjuat fyra förskollärare. Idun har arbetat på samma förskola i 30 år och arbetar just nu med barn som har fyllt eller ska fylla fem i år. Kim har flera års erfarenhet av att arbeta på förskola och på hens avdelning är barnen mellan tre och fyra år. Alex har några års erfarenhet av att arbeta i förskola och är just nu på en avdelning med ett till treåringar. Sam har flera års erfarenhet från att arbeta i förskola. Hen arbetar just nu med fyra till femåringar.

5.1 Intervjutema 1 Förberedelser

Kim menar på att det är olika förberedelser i olika situationer. I den planerade verksamheten är det hen som väljer bok. Kim ger ett exempel från en utflykt då hen valde en bok att ta med ut som passade deras tema för utflykten som var om djurs beteende på vintern. Kim skumläste då boken innan för att få en bild av bokens innehåll. Kim tar upp ett annat exempel som ägde rum för några år sedan. Då hade de ett projekt på hens avdelning där de äldsta barnen gick till biblioteket. Där fick de välja ut böcker själva. Sedan fick de redovisa de lånade böckernas innehåll för de andra barnen på avdelningen.

Idun säger att förberedelserna kan se olika ut utifrån var högläsningen äger rum och grupsammansättning. Idun berättar vidare att den spontana läsningen ofta sker på "läsbarnens" initiativ när de ser att en pedagog är tillgänglig. Utöver de spontana lässtunderna planerar Idun även lässituationer helt på egen hand. Då gör hon ett urval av såväl barn som deltar som bok och plats. Platsen ska helst vara lugn och barnen ska ligga ungefär på samma nivå språkmässigt, men det är inte nödvändigt i alla situationer. Om gruppen är mindre menar Idun att det är lättare att möta alla enskilda barns språkliga behov. Det finns barn som börjar på denna förskola helt utan erfarenhet av det svenska språket. Idun försöker planera för att gruppen hon läser för även ska ge de barn utan erfarenhet av det svenska språket utbyte av boken. En del av Iduns förberedelser börjar redan på biblioteket då böckerna väljs ut. Sedan när böckerna ska ställas fram på avdelningen gör Idun ytterligare en gallring.

Alex tycker att det finns många olika sorters högläsning och att förberedelserna för dessa ser olika ut. Om de till exempel ska sitta i en ring tillsammans kan det variera om barnen väljer bok eller om Alex väljer bok. Alex kan ibland välja en bok utifrån ett speciellt tema som hen anser är relevant för barngruppen som ska delta i högläsningen. Om det ska finnas rekvisita till sagan ser Alex till att den finns tillgänglig. Är det en flanosaga som ska läsas läggs dessa bilder i rätt turordning. Alex väljer ibland ut tre sagor med ungefär samma tema. Barnen får sedan rösta på den bok de vill läsa. Eller så får barnen tillsammans plocka fram tre böcker som de röstar om. Alex menar att barnen genom det får eget inflytande och tar ansvar för sitt eget lärande.

Sam har uppmärksammat att det blir skillnad på högläsningens kvalité om hen har läst boken innan eller inte. När de på Sams avdelning är på biblioteket försöker de välja böcker utifrån deras pågående projekt eller sådant som barngruppen verkar vara i behov av. Det kan exempelvis vara böcker om skilsmässor eller hur man är en bra kompis. Valet av bok är beroende av situationen. Ibland väljer Sam bok, ibland kan en del barn behöva få välja själv för att få motivationen att lyssna. Det övergripande valet av böcker har redan gjorts innan högläsningen tillägger Sam.

Sammanfattning förberedelser:

Tre av våra fyra informanter säger att förberedelserna kan se olika ut beroende på vilken högläsningssituation det handlar om. Alla fyra menar att en del av förberedelsen är deras besök på biblioteken. Då görs en första gallring av böckerna man väljer att ta med till förskolan och avdelningen. Alex tycker att barnen ska få vara en del av förberedelserna ibland. Alla informanter tycker att kvalitén på högläsningen blir högre om de själva läst boken innan de läser för barnen.

5.2 Intervjuteama 2 Genomförande av högläsningen

För Kim är en optimal högläsningssituation då det är en mindre grupp då alla barn kan se hen och boken ordentligt. Är det för stor grupp menar Kim att det blir mycket "jag ser inte, flytta på dig" mellan barnen. En för stor grupp utan förberedelser gör att det blir mindre bra. När Kim läser en kapitelbok för de äldsta barnen brukar hen förvarna om att hen först läser texten och sedan visar bilderna. Detta gör Kim för att undvika tjat under själva läsningen samt för att främja barnens fantasi. Då får barnen skapa egna inre bilder utifrån vad de hör. Ibland då gruppen är stor och det är svårt för alla att se lägger sig Kim på golvet med barnen för att alla ska kunna se och höra lättare. Kim säger att hen har börjat teaterläsa mer. Hen är dock osäker på hur mycket teater det egentligen blir.

Kim berättar att de sagor hen hittar på själv är mycket uppskattade av barnen. Hen menar även att det blir mer teater i de påhittade sagorna. De har planerat högläsning före lunch där böckerna är valda av pedagogen. Efter lunch läser de böcker för barnen eller lyssnar på saga

på band. Vid den senare högläsningen sitter barnen själva oftast och bläddrar i egna böcker samtidigt. I vissa projekt använder Kim faktaböcker med barnen. Istället för att ge barnen svar direkt får de leta i böcker själva efter svaren. På deras Mulleutflykter tar de med sig böcker ut, exempelvis faktaböcker om djurspår. De använder sig mycket av faktaböcker men numer även google och ipads.

Idun betonar vikten av att läsa meningarna som de står i boken. Om barnen inte förstår vad som sägs har de en dialog så att barnen får föra sin talan och funderingar kring boken. Detta kan stödjas i bilderna som finns i boken som de pratar kring för att barnen ska få en större förståelse för språket och sammanhanget. Idun föredrar att vid högläsningssituationerna ha en mindre grupp barn. Hen menar att det inte blir lika svårt att tappa tråden och det blir lättare för barnen att fångas upp av sagan. Idun lyfter att högläsningen blir av olika karaktär beroende på vilken plats och tid den äger rum.

Alex känner att hen har lyckats med högläsningssituationen om hen lyckas fånga alla barnen i stunden och att barnen blir intresserade och nyfikna. Alex tycker även att det är viktigt att barnen reflekterar och bearbetar olika saker i sagans värld. Alex tycker inte att det blir en bra högläsning när hen inte lyckas fånga barnen i stunden. Alex menar att det kan bero på olika saker, så som att Alex har valt fel tidpunkt för läsningen och hen inte lyckats fånga barnens intresse på grund av bokvalet och så vidare. Alex förtydligar att det inte blir en bra högläsning om hen inte klarar av att fånga barnens intresse och att hen inte har lagt upp högläsningen tillräckligt bra utifrån barngruppen och deras intressen. Därför tycker hen att det är viktigt att använda hela kroppen för att förmedla en känsla från boken som gör det lättare att barnen fångas in i sagans värld.

Sam upplever att högläsningen blir optimal när det är en mindre grupp av barn som ligger på samma nivå. Sam menar att det inte blir lika bra om hen läser en bok som t.ex. *Max kaka* för en grupp barn där en del finner boken spännande medan en del av barnen känner att det är en för lätt bok, en "bebis bok" och finner boken ointressant på grund av det. Sam tycker även att det ska vara mysigt under en högläsning. Sam föredrar och uppmuntrar att barnen kommenterar och ställer frågor under högläsningen. Sam har arbetat lite med

Bornholmsmodellen där hen förklarar att de brukar titta på bokens omslag tillsammans och fundera på vad boken handlar om och även pratar kring bilderna i boken till exempel. Sam betonar att det är viktigt att bearbeta boken tillsammans med barnen och inte bara läsa boken rakt av. Under högläsningen kan de tillsammans stöta på ord som barnen inte kan och då brukar de diskutera vad ordet kan betyda. Efter högläsningen brukar Sam prata med barnen om boken och fråga vad de tyckte om boken och om hen har läst två böcker brukar Sam fråga vilken bok barnen tyckte bäst om och varför. En annan aspekt som Sam tycker är viktig under en högläsningssituation är inlevelse. Med ett uttrycksfullt kroppsspråk och olika röstlägen tycker Sam att det blir en bättre upplevelse för barnen under sagan och att de tycker att det är roligare.

Sammanfattning genomförande:

Alla informanter är överens om att en optimal högläsningssituation är när alla barnen som är med finner det intressant. De bästa lässtunderna är när det är en mindre grupp av barn. Alla informanter är överens om att de använder sin röst som ett verktyg när de högläser. De ändrar tonläge och gör gester. Tre av informanterna menar att de läser högt vid olika tidpunkter på dagen.

5.3 Intervjuteama 3 Lärande

Kim upplever att högläsningen är viktig för barns ordförråd och språkförståelse. Det kan komma ut nya ord i en saga som Kim och barnen pratar om tillsammans. Kim har även uppmärksammat att barnen brukar spontant göra ritsagor ute i sandlådan på gården.

Idun ger ett exempel på när barnen ska läsa för varandra och börjar boken med "det var en gång..." och att barnen även använder sig av samma fraser som Idun brukar säga så som "snipp snapp slut så var sagan slut" i slutet av en bok. Idun har märkt att barnen ibland får favoritböcker. Senast var det *Guldlock* i hennes barngrupp. Då använde de sig barnen av sagans förlopp och orden de hade hört då de läste boken.

Alex tar upp ett exempel från verksamheten då de har läst en bok som heter *Vilda säger nej*. I denna bok får barnen höra om hur Vilda känner sig tvingad att krama någon som hon känner

fast hon inte vill. I boken får barnen lära sig om integritet och hur man kan uttrycka hur man känner i olika situationer. Alex har efter en lång tid efter att de hade läst *Vilda säger nej-* boken observerat hur barnen visar både med kroppsspråk och ord för varandra när de inte vill något. Tillsammans med barnen reflekterade Alex och de pratade mycket om att det är viktigt att respektera varandra oavsett hur gammal eller ung man är. Alex tycker att högläsning är viktigt för barns språkutveckling och ordförråd. Alex håller med om forskningen som hen har tagit del av om högläsningens fördelar för barn. Att det ger barnen många ord de inte hör i vardagen och att det kan lära sig olika meningsuppbyggnader med hjälp av sagor.

Sam tycker sig se många olika inslag i barnens vardag där de tar efter olika delar av böckerna de har läst tillsammans. Det kan vara allt från olika fraser, ord eller sättet de för sig på som kan ses relativt tydligt taget från en bok de har läst tillsammans. Det kan ibland vara extra tydligt då barnen kan använda sig av ord eller fraser de har hört från böckerna men har inte ännu riktigt lärt sig i vilka situationer och hur de ska användas. Sam tycker att högläsningen ger barnet ett annat slags språk, alltså inte bara det vardagliga som vi använder till vardags utan en annan meningsuppbyggnad och med andra böcker får de uppleva ord som inte längre används i vardagstal i dag.

Sammanfattande lärande:

Samtliga informanter anser att högläsning ger barnen ett större ordförråd och ger andra språkliga delar än vad de vardagliga samtalen ger.

5.4 Intervjutema 4 Dokumentation

Ett exempel som Kim tar upp angående dokumentationen på förskolan är ett projekt de hade gjort med barnen tidigare. Sagan om de tre små grisarna lästes ihop med barnen. Sedan fick barnen göra gris husen själva. Pedagogerna gjorde en teater om de tre små grisarna. Barnen gjorde en egen teater och sedan gjorde Kim en powerpoint som nästan blev som en tecknad film som de hade på väggen på avdelningen. Detta spelades in så att barnen kunde reflektera över vad de hade gjort tillsammans. Ett annat exempel som Kim delar med sig av är att barnen och pedagogerna hittade på egna sagor genom bilder och meningar. Barnen gillade detta och

pedagogerna kunde börja en mening vid en bild och efter ett tag kunde barnen själva fylla i meningarna. Barnen visade även intresse för ordbilder som de använde sig av.

Idun förklarar att de inte har någon direkt dokumentation på avdelningen för sagor. Det är mer spontana funderingar kring sagorna som dom har läst men hen säger även att de ofta återkommer till tidigare sagor i samtal. Om barnen gör egna flanosagor sparas de och i sig kan vara en viss dokumentation.

Efter högläsningssituationerna tycker Alex att det är viktigt att diskutera boken hen har läst tillsammans med barnen. Alex brukar fråga vad de tyckte om och om det var något de tyckte mindre om. Hen frågar även om de tyckte att något var otäckt. En del barn får även rita någonting från sagan och sedan tillsammans med Alex prata kring teckningen och boken. De kan även ibland spela upp en teater som de har utformat efter en saga de har läst tillsammans.

Sam uppger att de inte just för tillfället gör någon dokumentation som jobbar vidare med böckerna dom har läst tillsammans men att hen har arbetat tidigare med att barnen och Sam tillsammans dramatiserade sagorna och lekte sagorna med olika figurer.

Sammanfattning dokumentation:

Tre av informanterna har arbetat med dokumentation från högläsningssituationer men ingen av informanterna har för tillfället någon pågående konkret dokumentation i verksamheten för högläsningen.

6 Analys och diskussion

Vårt syfte med vår undersökning har varit att få en ökad förståelse och kunskap om hur förskollärare använder sig av högläsning i verksamheten. Vi har även haft fokus på de potentiella språkfrämjande effekterna av högläsningen. Här kopplas våra frågeställningar till resultatet och tidigare forskning. Vi har valt att analysera vårt insamlade material efter våra

intervjuteman. Temat lärande är inte med som en av våra forskningsfrågor. Därför har det temat inte fått lika stort utrymme här som övriga teman.

Förberedelser

Våra informanter berättar att en del av deras förberedelser inför högläsningen är att de väljer böcker. Valet görs till viss del redan på biblioteket. De väljer böcker som de anser passar in i pågående tema och/eller barngruppens sammansättning. Våra informanter arbetade inte med några teman kring högläsning den period vi intervjuade dem. En informant berättar om ett tema som uppkom spontant från barnens intresse. De fastnade för sagan *Guldlock* och det fångade förskollärarna upp. De hjälpte barnen att arbeta vidare med de genom att förbereda skapandet av flanosagan och gav rekvisita till deras lek kring *Guldlock*.

Damber & Nilsson (2015) kom fram till i sin studie att tematiskt arbete kring högläsning inte förekom så ofta på observerade förskolor (s.18-19). En typ av förberedelse innan en högläsningssituation startar kan vara som Dominkovic, Eriksson, Fellenius (2006) beskriver. Det är då den vuxne väntar på att få barnets eller barnens uppmärksamhet på det som ska börja (s.23).

Resultatet från tidigare forskning angående frånvaron på tematiskt arbete kring litteratur på förskolorna stämmer överens med vårt resultat då ingen av våra informanter arbetade med det under tidpunkten för intervjuerna. Gemensamt från tidigare forskning och våra intervjuer visar att det tematiska arbetet är beroende av planering och förberedelser. Intervjuerna vi genomfört visar att förskollärarna upplevde att deras planeringstid inte räckte till det. Alla informanter förberedde barnen både innan den planerade och den spontana läsningen. De lyfte exempelvis bokens innehåll, återkopplade till tidigare högläsningssituation eller frågade om barnens tankar kring vad boken kan tänkas handla om. Detta sammantaget initierar att högläsning genomförs med kunskap om att den är utvecklande och viktig för barnen. Vårt resultat visar dock att högläsningen inte förbereds på samma sätt och med samma koppling till läroplanen som andra aktiviteter i förskolan. Det man kan fundera över är varför högläsningens planering inte får mer tid i verksamheten. Trots att kunskapen finns hos förskollärare genom tidigare forskning om att högläsningen är positiv för barns språk- och identitetsutveckling. Högläsningen i förskolan verkar fortfarande vara till stor del en lugn

stund för barnen och fokus ligger inte alltid på pedagogiken. En fundering som har kommit fram i detta arbete är varför det finns en klyfta mellan kunskapen om högläsningens förmåner för barns språkutveckling och planeringen kring högläsningssituationerna. Mycket av forskningen och våra intervjuer visar på att det är tidsbrist men vi menar på att det finns andra faktorer som bidrar till den bristande planeringen. Man kan fundera över om högläsningen har fått stå tillbaka för andra ämnen i förskolans verksamhet.

Genomförande

Våra informanter ansåg gemensamt att en optimal högläsningssituation är när de läser för en mindre grupp av barn. Om intresset finns hos alla deltagande barn är det än mer optimalt. Tre av våra fyra intervjuerna visade att högläsningen skedde på olika tidpunkter under dagen. Denna fördelning av barn i mindre grupper gjorde alla informanter under högläsningssituationerna. De menade att en mindre barngrupp gjorde att det blev lättare att fånga upp frågor och ha tid till att gå in i en dialog om bokens innehåll. Samtliga informanter i vår studie berättade om att de använder flanosagor som ett komplement till högläsningen. Det framkom även att barnen på en del av informanternas förskolor kunde använda flanosagor och sagopåsar utan medverkande förskollärare. Barnen berättade sagorna för varandra.

Svenssons (2009) studie visar på att det var vanligare att högläsningen genomfördes i mindre grupper. I en senare studie av Svensson (2011) framgår det att barnen i hennes intervjuer svarade till största andel att de högläste efter maten. Vidare i denna studie svarade majoriteten (21 förskolor) att det fanns flanosagor tillgängliga för barnen att använda. Några förskolor hade istället satsat på dockor, bildkort och datorer. Sandvik & Spurkland (2009) tar upp språkets viktiga roll som redskap för tänkande och handling. Barnen utvecklas i den sociala gemenskapen och sedan bearbetas det upplevda vidare inom barnet (s.38).

Vår undersökning visar tydligt att mindre grupper vid högläsning föredras av våra informanter. Även tidigare forskning pekar på att gruppstorleken är av vikt för hur väl förskollärarna kan genomföra högläsningen. En intressant tanke utifrån denna aspekt är att det tycks finnas ett behov av mindre barngrupper. Detta för att förskollärare i våra intervjuer uttrycker en vilja att

hinna se varje enskilt barn under högläsningens genomförande. Resultatet kan tyckas lätt att åtgärda men här ser vi tidsaspekten igen. En gemensam nämnare vad gäller förberedelser och genomförande är att förskollärarnas planeringstid har annat innehåll. Detta gör att barn som skulle gynnas språkligt och socialt av högläsning inte når full potential. Både i våra intervjuer och tidigare forskning framgår att högläsningen ofta genomförs som en aktivitet för vila efter lunchen på förskolan. En fundering kring det kan vara om barnen är mottagliga för högläsningens alla fördelar vid den tidpunkten. Den forskning vi har använt oss av indikerar inte att de inte är mottagliga vid den tiden på dagen. Men vi kan se i forskning och intervjuer att det är då högläsningen förekommer mest. När högläsningen sker som vila visar forskning att barnen förväntas vara tysta och lyssna. Ur det socialkonstruktionistiska perspektivet är detta scenario inte det mest språkutvecklande då samspelet uteblir. Vår slutsats av det är att högläsningen bör ske på olika tidpunkter under dagen.

Lärande

Samtliga informanter anser att högläsning ger barnen ett större ordförråd och ger andra språkliga delar än vad de vardagliga samtalen ger. Tre av våra intervjuer visar att barnen använde sig av ord som de inte fullständigt behärskade innebörden av. Våra informanter som beskrev det sade att de tror att barnen tagit till sig vissa av de orden från högläsningen på förskolan.

Damber & Nilsson (2015) skriver att om det finns ett varierat språk i förskolan, böcker att tillgå samt att barnen känner att de blir lyssnade till har positiv inverkan på deras identitetsutveckling. Det påverkar även deras ordförråd till att bli större (s.16-17).

Utvecklandet av barns ordförråd kan även kopplas till läroplanen för förskolan. Där ett av strävansmålen är att barnen ska utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd (Lpfö98, 2016, s.10).

Ordförrådets storlek och styrkan i barnens möjligheter att uttrycka sin vilja och identitet, framgår vara något som både våra informanter och forskning ser som en del av vad högläsningen kan påverka. I böckerna finns ett annat språk med en annan meningsuppbyggnad än den vi använder i vårt vardagliga språk. Något intressant att lyfta här

som blivande förskollärare är att vi enligt läroplanen ska ge barn möjligheter till ett rikt och nyanserat språk. Av våra intervjuer att döma så använder sig barn av ord de stött på i högläsningssituationer på förskolan. Det gör att vi undrar om högläsningen skulle kunna användas än mer effektivt som språkstimulerande verktyg. Något annat som skulle vara intressant att veta är om barnens ordförråd kan byggas på lika effektivt om de får språklig stimulans på andra sätt än högläsning i vardagen. En möjlighet skulle kanske kunna vara genom samtal med barnen. Där samtalen har ett planerat syfte med de ord som används och ämnet man berör.

Dokumentation

Ingen av våra informanter arbetade med att dokumentera högläsningen på något sätt den tid då vi genomförde intervjuerna. Tre av dem hade tidigare dokumenterat högläsningen på olika sätt. En hade låtit barnen rita vad de ville utifrån sagan. En annan hade gjort film tillsammans med barnen i ett projekt kring en saga. Dock var dessa dokumentationsformer inte planerade med något syfte utan uppkom i stunden.

I Bjerkeprojektet som genomfördes i Norge mellan åren 2001-2006 låg fokus på barnens språkutveckling. Där planerades och utvärderades hela verksamheten utifrån en positivt inriktad dokumentation av barnens språkliga framsteg (Sandvik & Spurkland, 2009, s.7). Kontinuitet är en viktig princip när det gäller att dokumentera barns språkliga utveckling. Avsikten med att dokumentera är att synliggöra för personalen de språkliga framstegen barnen gör. Därefter kan personalen utforma språkmiljön med barnlitteraturen som utgångspunkt (Sandvik & Spurkland, 2009, s.146-147). Deras studie var den enda forskningen vi tog del av som hade fullt fokus på dokumentationen av barns språkutveckling med avstamp i barnlitteratur.

En intressant aspekt som vi har hittat utifrån vår studie är att det finns många olika sätt att dokumentera högläsningen i förskolan. Att synliggöra högläsningen med dokumentation i verksamheten skulle förmodligen göra högläsningens effekter på språkutvecklingen mer synlig och mätbar. Vidare skulle det kunna bidra till mer samtal mellan barnen om deras lärande. Vi tänker att om barnen kan se en levande dokumentation från högläsningen lockar

det till vidare samspel och reflektion. Med tanke på att det finns många olika sätt att dokumentera högläsningen kan valet av metod bestämmas utefter barnens intressen. Resultatet att det inte dokumenteras mer från högläsningen kan tyckas förvånande då dokumentation har en betydande roll i förskolans läroplan. Våra intervjuade förskollärare har visat sig ha passionen och viljan att genomföra högläsningen på ett givande sätt för barnen, även om de inte alltid dokumenterar och följer upp deras val och genomförande av högläsning. Utifrån våra intervjuer har vi märkt att förskollärare hela tiden gör en egen inre reflektion kring det lästa materialet och hur det togs emot av barnen. Det visar på att förskollärarna har en trygghet i sin yrkesroll och vet att reflektion behövs för att kunna utveckla verksamhetens innehåll.

Kvale och Brinkmann (2014) menar att om en studie ska vara tillförlitlig och ha reabilitet ska intervjuaren inte ha ställt ledande frågor eller ha en förväntad bild av resultatet. Författarna beskriver vidare att det inspelade materialet kan transkriberas av fler än en person för att ytterligare öka reabiliteten. Vi har spelat in våra intervjuer med Ipad och Iphone med tydlig ljudupptagning. Vi anser efter att ha lyssnat på dem flera gånger och noga transkriberat orden att resultatet är tillförlitligt. Vi ställde inte heller ledande frågor utan var öppna för informanternas egna tankar om vad de ansåg viktigt och ville förmedla.

Slutsats

Vårt syfte har varit att få en ökad förståelse och kunskap om hur förskollärare använder sig av högläsning i verksamheten. Utöver det har vi velat utveckla vår egen kunskap om barns väg till ökad språkförståelse. Våra forskningsfrågor syftar till att få en bild av förskollärares jobb i och kring högläsningssituationen. En annan aspekt vi ville lyfta var förskollärarnas syn på högläsningssituationen och vad den enligt dem erbjuder barnen.

Våra informanter planerar inte alltid för varje enskild högläsningssituation. Lässtunderna kunde komma spontant efter initiativ från barnen eller så såg informanterna när det passade övrig verksamhet att sätta sig med en grupp barn och läsa. Det var önskvärt från förskollärarnas sida att de hade läst högläsningssboken innan. Hade tiden inte funnits till det ansåg de ändå att den första förberedelsen redan var gjord då boken valdes ut på biblioteket.

När förskollärarna fick frågor om genomförandet av högläsningen blev det tydligt att det var önskvärt från deras sida att barngruppen var mindre än helgrupp. Detta för att de ansåg sig mer kapabla att möta varje barn i dialog när barnantalet var lägre.

Det finns kunskap hos förskollärare att högläsning ger barnen ett rikare ordförråd. Det framkommer även att det sociala samspelet som sker under högläsningen ses som värdefullt. Barnens identitet anses kunna stärkas av att få göra sin röst hörd. Dock kunde vi i forskningen se att tiden inte alltid finns för att ge barnen en för lärandet optimal högläsningssituation. I vår studie ser vi att intresset och viljan att ge barnen goda stunder av högläsning finns. Vi kan se att förskollärarna i vår studie läste för barnen dagligen.

Vårt resultat visar att dokumentation av högläsningssituationer inte genomförs lika frekvent som annan dokumentation i förskolan. Möjligheterna till att variera dokumentationsformerna kring högläsning finns. Förskollärarna tycks ha en stabilitet i sin yrkesroll och reflektion kring högläsningen verkar ske systematiskt även om den synliga dokumentationen är sparsam. Det finns verktyg att använda när språkutvecklingen ska dokumenteras för ett enskilt barn. Vårt exempel på det från forskning är det danska verktyget "språkmappen".

Vi valde semi-strukturerade intervjuer för att vår studies syfte var att få en mångfacetterad bild av förskollärares genomförande och tankar kring högläsning. För att få ännu en dimension av högläsningen i förskolan skulle observationer gynnat vår undersöknings validitet, det skulle höja trovärdigheten då vi skulle kunna observera att det informanterna sa att de gjorde i högläsningssituationerna faktiskt ägde rum. Vårt val av metod gjorde det möjligt att få en tydlig bild av våra informanternas egen syn på sitt arbetssätt.

Utifrån tidigare forskning och vår egen undersökning drar vi slutsatsen att det finns mycket kunskap hos förskollärare om att högläsning ger barnen ett rikare ordförråd. Det framkommer även att det sociala samspelet som sker under högläsningen ses som värdefullt. Dock kunde vi i forskningen se att tiden inte alltid finns för att ge barnen en för lärandet optimal högläsningssituation. I vår studie ser vi att intresset och viljan att ge barnen goda stunder av högläsning finns. Vi kan se att förskollärarna i vår studie läste för barnen dagligen. Det kan verka märkligt att något som finns i den dagliga verksamheten inte dokumenteras.

Högläsningen är något som efterfrågas av barnen och deras intresse för litteratur behöver dokumenteras för att göras synligt. Om högläsningen dokumenteras kan dess positiva inverkan på barns språkutveckling bli mer synlig och kunna utvärderas. Detta kan leda till att högläsningen tas upp mer i förskolans reflektion och planering. Insikten vi fått om det kommer följa med oss in vår kommande yrkesroll. Vad gäller reliabiliteten av vårt arbete kan den ha påverkats av att vi endast intervjuade fyra förskollärare. Vi kan inte helt säkert veta att de arbetar på det sätt som de uppgett för oss. Här hade observationer av den faktiska högläsningssituationen kunnat styrka reliabiliteten.

Något som skulle vara intressant att forska vidare på är hur högläsning och tematiskt arbete kring barnlitteratur kan användas i arbetet med flerspråkiga barn. Vi tror att högläsningen har stor potential som inte utnyttjas till fullo i förskolan. Det socialkonstruktionistiska perspektivet innebär att lärande sker i interaktion med andra. Om högläsningen får vara en del av dialogen ger det barnen stora förutsättningar till ett rikt språk och en ökad förståelse för människors olikheter.

Bilaga 1 Intervjuguide

Förberedelser:

Vad gör du för förberedelser innan du läser högt med barnen?

Vad har du för tankegång när du väljer böcker till högläsningen?

Väljer du eller barnen böcker?

berättande eller dialog bok?

Högläsning

Vad är en optimal högläsningssituation för dig?

- Vad gör du? vad frågar de om? Engagerade och tycka till om sagan? Emotionellt.

När tycker du inte att högläsningen fungerar så bra?

Hur använder du din röst och kroppsspråk? teater läser du?

Lärande:

Kan du ge ett exempel på då barn har använt sig av det ni har läst tillsammans i andra aktiviteter? ex skapande el fri lek

Lista på aktiviteter:

Ute

bygger

ritar

gossedjur

namnskyltar från namn i sagan

fantasilek

På vilket sätt kan du se något i barnens språkbruk och val av ord som kan kopplas till böcker ni läst?

Vad tycker du att högläsning ger barnen som de inte får under vardagliga samtal?

Dokumentation:

Återkopplar du på något sätt till högläsningen och barnlitteraturen du läser med barnen?

Använder ni något språkstimulerande material annat än just böcker? Ex flanosagor, dockor, eller annat? Finns det materialet isåfall tillgängligt i barnens miljö?

Bilaga 2 Informationsblad till informant

1 (2) Hej!

Vi heter Marie Jaktlund och Pia-Maria Ahlstrand. Vi går på Uppsala universitet och läser vår sista termin på förskolläraryrket. Vi skriver nu vår examensuppsats och har valt ett ämne som intresserar oss mycket nämligen högläsning. Vi har valt att fokusera på högläsningssituationen i förskolan och vad dessa ger för möjligheter till språkutveckling. Vi vill även undersöka om högläsningen på något sätt påverkar barnen och deras lärande i fler sammanhang. Exempelvis i deras lek och/eller skapande i förskolan. Samt i vilket syfte förskollärare främst läser för barnen.

Vi ska göra semistrukturerade intervjuer med förskollärare och vi tackar för att du vill vara en av dem. Vi har med oss ett antal planerade frågor. Vi är intresserade av hur du som förskollärare upplever högläsningens effekter i barngruppen och hos det enskilda barnet.

Vi närmar oss vår undersökning med ett etiskt förhållningssätt helt i linje med gällande forskningsetiska principer. Dessa finns att läsa i sin helhet här:

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Du bestämmer om du under intervjuens gång känner att du inte vill svara på en fråga eller vill avsluta intervjun. Vi kommer ha en ljudupptagning under intervjun för att sedan kunna transkribera det som sägs. Detta gör vi för att kunna få en så klar bild som möjligt av det som framkommer gällande barnens språkutveckling och andra effekter på barns lärande i anslutning till högläsning. Audiofilen kommer att raderas när vårt arbete är godkänt. Vi försäkrar din konfidentialitet, vi kommer inte skriva fram ditt namn i vårt arbete utan kommer benämna alla informanter med fingerade namn även vid direkta citat. Vi försäkrar dig om att vi inte kommer skriva fram ditt namn i vårt arbete utan kommer benämna alla informanter med fingerade namn även vid direkta citat. Vi kommer inte heller skriva förskolans namn eller orten den finns på.

Det slutgiltiga examensarbetet kommer att publiceras via Uppsala universitet och vara sökbar på internet.

Vi ser fram emot att få träffa dig. Med vänlig hälsning Marie och Pia-Maria

Bilaga 3 Medgivandeblankett

2(2)

Jag ger mitt samtycke till att delta i intervjun och att mina svar finns med i ert examensarbete:

JA NEJ

Datum och Underskrift : _____

Namnförtydligande: _____

Kontaktuppgifter:

Marie Jaktlund: 070 432 19 49

Pia-Maria Ahlstrand: 070 221 81 01

Referenser

- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Damber, U & Nilsson, J, Högläsning med förskolebarn - diciplinerande eller frigörande? I
- Tengberg, M. & Olin-Scheller, C. (red.) (2015). *Svensk forskning om läsning och läsundervisning*. (1. uppl.) Lund: Gleerups Utbildning.
- Dominković, K., Eriksson, Y. & Fellenius, K. (2006). *Läsa högt för barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (4., [rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts juridik.
- Fast, C. (2015). *Läslust i hemmet: så stödjer du ditt barns skriv- och läsutveckling*. (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Forskningsetiska principer. Vetenskapsrådet <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>
- Heimer, M. (2016). (1) *Högläsning i förskolan - vägledning till litteraturen*. (1. uppl.) Stockholm: Gothia Fortbildning.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Läroplan för förskolan Lpfö 98*. [Ny, rev. uppl.] (2016). Stockholm: Skolverket
- OECD (2011) *OECD reviews of evaluation and assessment in education Sweden*. <http://www.oecd.org/edu/preschoolandschool/47169533.pdf>
- Reichenberg, M. (2008). *Vägar till läsförståelse: texten, läsaren och samtalet*. (1. uppl.) Stockholm: Natur & kultur.
- Sandvik, M. & Spurkland, M. (2011). *Språkstimulera och dokumentera i den flerspråkiga förskolan*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket 8/4 2017: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/spraklig-kompetens/tema-las-och-skrivinlarning/hur-kan-forskolan-bidra-till-barns-sprakutveckling-1.157367>

Svensson, A. (2009). *Högläsning i förskola och förskoleklass hur vanligt är det?*. Tillgänglig på Internet: <http://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:883831/FULLTEXT01.pdf>

Svensson, A. (2011). *Språkstimulerande miljöer i förskolan: en utvärdering av Att läsa och berätta - gör förskolan rolig och lärorik : ett projekt under åren 2008-2010*. Jönköping: Länsbibliotek Jönköping.

Velthuijs, M. (1993). *Grodan och främlingen*. Stockholm: Bergh.

Vygotskij, L.S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Vygotskij, L.S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/spraklig-kompetens/tema-las-och-skrivinlarning/hur-kan-forskolan-bidra-till-barns-sprakutveckling-1.157367>